

gar-se per la Llitera i Ribagorça amunt: el fet d'aplicar-se en la Vall d'Aran als ànecs de pas, als cavalls de recria i al conill (bèstia escassa a la Vall d'Aran) faria comprensible el manlleu lingüístic.

Foranell [BDC II, 80; XIV, 29; XVIII, 222]. *Foraner*.

Forària [1911; *DOrt.*; no Lab. ni Vogel] 'endinsament en el mar' emp. (veg. més amunt *fora* 'en mar') i molt usat per Cotomines (no crec haver-ho sentit dir a StPol però sí més al Nord): «s'hi varava cada dia una flota de barques --- al cap de temps de navegar per la *forària*, van venir --- sis minyons de mirada resolta --- un d'ells va dir-me que a terra no s'hi trobaven bé, que aviat seriem masses ---», *Hores d'Amor Serenes*, cap. VIII, O. C., 1291 (1911, hi ha altres empordanismes en aquest fragment, sobre el qual veg. *EntreDL* I, 221, com *gambines*, etc.), «com la nau que en la *forària* de la mar ha perdut la brúixola i, tapada la celèstia per la boira, no es pot refiar de la direcció folla del vent ---», *Silèn*, (xv, p. 189); però també ho estén a llunyania enlaire o en llocs deserts: «a les primeres cases del poble, on la claror de les finestres feia més obscura la negra *forària* de la terra ---», «la lluna et mostra la pulcra rodanxa del seu disc sobre l'obscura *forària* del firmament», *Pigmalió*, (VIII, 127; XII, 173).

Foraster [fi S. XIV]; i ja freqüent des de princ. del segle i fins des del S. XI, però llavors és en el sentit de 'guardabosc', del qual Balari (*Orig.*, 571 i 615) ja cita exs. de 1069 i 1123 (en part escrits *forester*): sembla resultat de la superposició d'un derivat de l'oc. ant. *forest* 'llogaret o veïnat fora de la població' amb un de l'oc. ant., fr. ant. i cat. ant. *forest* 'bosc, boscuria', aquest potser d'origen germànic (veg. *FOREST*); i aquell probablement derivat de *FORAS* amb la terminació d'*agrestis*, *silvestris*, etc.

Des de fi de l'Edat Mitjana decau el significat 'guardabosc' i, ampliant-se el sentit, es generalitza el de 'habitant de fora', que ja trobem en Eiximenis: «lo ciutadà ofès per *foraster*, era defès públicament en sa justícia per tota la ciutat, e tota se levava contra lo loc d'on era lo *foraster* fins que fos feta justícia al ciutadà» (*Regiment*, cap. 112, *DBal.*); *DTo*. 1647: «*forasters*: peregrini, exteri, convenae, advena»; «qui és de defora, *foraster*: externus ---», *Lacav.* (s. v. *defora*), «estranger o *foraster*: advena» (id., s. v. *estranger*); *AlcM* documenta «--- vinyes esparces e *forasteres* --- de Rubines» (= Binissalem) l'a. 1419, i «allotjament per los amics y *forasters*» en el banyolí-perpinyanenc Miquel Agustí (1617). Avui és mot d'ús general en aquest sentit (altrament, cf. *forester* a *FOREST*), fins als límits de la llengua («venit enta Benà, *forastés!*») anoto a Benasc, (1965) i ben afermat en la llengua literària: «mentre 'm recolzo sota la verda cabellera, / ab renadiues fulles abriga mon cor nu, / que jo, esqueix trasplantat a platja *forastera*, / no sé, ay de mi! arrelar-me ni reflorir com tu», *Atl.*, 264.

S'observa com a molt genuí i arrelat a Mallorca l'ús de *foraster* aplicat (com ha comentat alguns cops Fr. de B. Moll en forma tan incisiva com encertada) a la

llengua i nació estranyes, en particular als castellans: «aquells *forasters* que tenen ses cases a ---», PdAPenya; i, parlant explícitament de l'idioma: «si tu, aquí, vols esser ric, / sebre molt i viure bé, / tracta tot-hom com 'amic', / parla fort, i en *foraster*», PdAPenya (*Po. Pop.*, p. 27); «obrirrem y al punt entraren dins la casa dos civils --- y vengueren dret a la cuina; mon pare se va asseure a una cadira y ells --- a un banc enmig de noltros; seguiren parlant, millor diré, un conversava en *foraster* amb mon pare; l'altre semblava mut --- contestà el pastor: ja ho ets beneit! Que creus qu'els hagués entesos? — Moltes vegades hei conversa en *foraster* — vaig afegir jo. El pastor va dir: — Amb noltros que no 'n sabem; tot lo qu'embolica, jo ho entenc, y an els civils no'ls he entès cap mot: és una altra casta de *foraster*», JoRosselló (*Manycoc de Fr. Mall.*, pp. 45-7); «quan conversa, fa mestay de mallorquí y *foraster*», *La Ignorància*, 35.

Que el qui es mou o parla així no és mirat amb gaire bona voluntat o simpatia, n'és indicati el molt pejoratiu *forasterando*, ja assenyalat pel *DAG.*; i els derivats, collectiu *forasteralla* [Bna., *DAG.*, R. Casellas] i despectiu *forasterada* de Gabriel Maura: «li donà orde de parlar en mallorquí --- y que dexàs anar ses *forasterades* que només servian per dar-se to». *Forasteria* [1724]. *Forasteram*. *Forasterejar*.

Forata [Givanel, BDC VII]. *Forenc* [*DAG.*]. +*Forinyo*: «en Vinaroç diuen 'de fora'l forat' i també *forinyos* als d'un barri marítim i extrem», Borràs Jarque (*BSCC* XIV, 90): potser no aragonesisme (no el trobo documentat com aragonès) si bé no asseguraria el caràcter mossàrab, però a través de l'àrab s'explicaria que fos equivalent del cast. ant. *foraño* -ANEUS (*DECH* II, 971a20 i n. 2).

Afora; s'ha donat ja alguna indicació sobre l'ús adverbial; modernament soldat i convertit en substantiu plural per a 'barriada forana, rogalia immediata d'una població' [*DOrt.*]; aquest i el *Dfa.* només ho admeten com a masculí, i aquest és en efecte el gènere que sento predominant des de jove en el Princ., mentre que a Mall. sembla ser més aviat fem. (com en castellà): almenys allà ho sento així fins a la pagesia («a ses *afores* de sa població», Manacor, 1964).

Defora i *defors* (exs. en Desclot supra); «lo capità, que estava *defora*, véu que tants genovesos eren entrats e que no n'exia negú ---», JoMartorell (Ag. I, 283); tan soldat ja en el S. XVI que es digué ja en *defora* «PARTS DEL COS: la galta: mala; la barra en *defora*: maxilla», OPou (*TbPu.*, 247). *Enfora* [S. XIII], en el període antic, sobretot en la locució adverbial *de --- enfora* 'llevat de', sovint comentada per Fabra (*Gram.* de 1912 i 1918; *La Subordinació i la Coord.*), i que ja apareix en el S. XIII: «sapiatz que nós avem --- 6 avocatz, e Maestre Andreu que-n fa gran messió per vós, on <UNDE 'd'on, per tant'> è<s> obs que lli emenatz; e jo sapiatz que fui robat e perdí tot quant portava, de les lletres *enfora*, e Maestre Andreu dónem ço que obs m'è», doc. ribagorçà o urgellès de c. 1251 (P. Pujol, *Docs. Vg. Urg.* XVI, lin. 68); també Jaume I, Lluç, etc. «Ulls *enfora* eminent», fi S. XV (*AlcM*);